

Uchwała nr 147
Rady Działalności Pożytku Publicznego
z dnia 29 grudnia 2025 r.
w sprawie opinii do Komunikatu Komisji Europejskiej:
EU Strategy for Civil Society (COM(2025) 790 final)

Na podstawie art. 35 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2025 poz. 1338) oraz § 10 rozporządzenia Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego z dnia 24 października 2018 r. w sprawie Rady Działalności Pożytku Publicznego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2052), Rada Działalności Pożytku Publicznego uchwala, co następuje:

§ 1 Podstawa i przedmiot uchwały

Rada Działalności Pożytku Publicznego, jako konstytucyjnie i ustawowo umocowane ciało dialogu obywatelskiego, działając na podstawie ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2024 r. poz. 1491, 1761, 1940), po zapoznaniu się z Komunikatem Komisji Europejskiej do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów *EU Strategy for Civil Society (COM(2025) 790 final)*, przyjmuje niniejszą uchwałę wyrażającą opinię oraz rekomendacje.

§ 2 Wartości Unii Europejskiej jako fundament społeczeństwa obywatelskiego

1. Rada z pełnym przekonaniem podziela wskazane w Strategii wartości, na których opiera się działalność organizacji społeczeństwa obywatelskiego w Unii Europejskiej, w szczególności demokrację, praworządność, poszanowanie praw człowieka, wolność zrzeszania się, wolność wypowiedzi, równość oraz solidarność.
2. Rada podkreśla, że organizacje społeczeństwa obywatelskiego odgrywają kluczową rolę w urzeczywistnianiu tych wartości w praktyce społecznej, w szczególności poprzez reprezentowanie interesów grup narażonych na

wykluczenie, monitorowanie działań władz publicznych oraz wzmacnianie spójności społecznej.

3. Rada wskazuje, że ochrona i wzmacnianie społeczeństwa obywatelskiego jest jednocześnie ochroną wartości Unii Europejskiej, a wszelkie działania ograniczające autonomię, niezależność lub bezpieczeństwo organizacji społecznych stanowią zagrożenie dla realizacji tych wartości.
4. Rada podkreśla, że państwa członkowskie ponoszą szczególną odpowiedzialność za tworzenie warunków umożliwiających organizacjom społeczeństwa obywatelskiego swobodne i bezpieczne działanie w oparciu o wartości zapisane w Traktatach Unii Europejskiej.

§ 3 Ogólna ocena Strategii

1. Rada z zadowoleniem przyjmuje przyjęcie przez Komisję Europejską pierwszej horyzontalnej Strategii UE na rzecz społeczeństwa obywatelskiego, uznając ją za dokument o fundamentalnym znaczeniu dla ochrony demokracji, praworządności oraz praw podstawowych w Unii Europejskiej.
2. Rada pozytywnie ocenia jednoznaczne uznanie przez Komisję Europejską organizacji społeczeństwa obywatelskiego za kluczowych partnerów w procesach stanowienia, wdrażania i monitorowania polityk publicznych, a także za istotny element infrastruktury społecznej państw demokratycznych.
3. Rada podkreśla, że Strategia w sposób trafny identyfikuje narastające zagrożenia dla przestrzeni obywatelskiej w państwach członkowskich, w tym presję administracyjną, finansową i prawną wobec organizacji pozarządowych, oraz proponuje adekwatne kierunki działań naprawczych.

§ 4 Relacje między państwem członkowskim a społeczeństwem obywatelskim – znaczenie systemowe

1. Rada uznaje za szczególnie istotny element Strategii silne podkreślenie odpowiedzialności państw członkowskich za zapewnienie sprzyjających, bezpiecznych i przewidywalnych warunków funkcjonowania organizacji społeczeństwa obywatelskiego jako elementu systemu demokratycznego państwa prawa.

2. Rada wskazuje, że zaproponowane w Strategii podejście do relacji państwo–społeczeństwo obywatelskie, oparte na partnerstwie, dialogu i współodpowiedzialności za realizację polityk publicznych, powinno stanowić podstawę krajowych ram współpracy administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi na poziomie centralnym, regionalnym i lokalnym.
3. Rada podkreśla, że Komisja Europejska w Strategii jednoznacznie wskazuje, iż jakość relacji państwa z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego ma bezpośredni wpływ na:
 - a) jakość stanowionego prawa i polityk publicznych;
 - b) poziom zaufania społecznego do instytucji publicznych;
 - c) skuteczność wdrażania prawa Unii Europejskiej;
 - d) odporność demokracji na dezinformację, polaryzację i kryzysy społeczne.
4. Rada zwraca uwagę, że brak systemowych i wiarygodnych mechanizmów dialogu prowadzi do osłabienia roli organizacji społecznych, ograniczenia ich funkcji kontrolnych i rzeczniczych oraz zwiększa ryzyko konfliktów społecznych i naruszeń zasady partnerstwa.
5. Rada postuluje traktowanie dialogu obywatelskiego jako trwałego elementu zarządzania publicznego, a nie jako instrumentu incydentalnego lub uzależnionego od bieżących uwarunkowań politycznych.

§ 5 Ochrona przestrzeni obywatelskiej i bezpieczeństwo organizacji

1. Rada w pełni popiera zapisy Strategii dotyczące konieczności ochrony organizacji społeczeństwa obywatelskiego przed presją, nękaniami, arbitralnymi działaniami administracyjnymi oraz strategicznymi pozwami przeciwko partycypacji publicznej (SLAPP).
2. Rada podkreśla potrzebę wdrożenia na poziomie krajowym:
 - a) systemu monitorowania warunków funkcjonowania organizacji pozarządowych;
 - b) mechanizmów wczesnego ostrzegania i reagowania na zagrożenia wobec NGO;

- c) dostępnych i bezpiecznych kanałów zgłaszania naruszeń;
 - d) wsparcia prawnego i instytucjonalnego dla organizacji doświadczających presji.
3. Rada uznaje, że skuteczna ochrona przestrzeni obywatelskiej jest warunkiem koniecznym prowadzenia działalności rzeczniczej, strażniczej i kontrolnej przez organizacje społeczne.

§ 6 Odbiurokratyzowanie i jakość ram prawno-administracyjnych

1. Rada pozytywnie ocenia nacisk położony w Strategii na ograniczanie nadmiernych obciążeń administracyjnych i regulacyjnych nakładanych na organizacje pozarządowe.
2. Rada wskazuje na konieczność:
 - a) uproszczenia procedur rejestracyjnych i sprawozdawczych;
 - b) stosowania zasady proporcjonalności wobec skali i charakteru działalności NGO;
 - c) upowszechnienia uproszczonych form rozliczania środków publicznych;
 - d) cyfryzacji procesów administracyjnych w sposób przyjazny użytkownikom i użytkowniczkom.
3. Rada podkreśla, że nadmierna biurokratyzacja ogranicza zdolność organizacji do realizacji celów statutowych oraz osłabia ich potencjał innowacyjny i społeczny.

§ 7 Wzmocnienie potencjału organizacji społeczeństwa obywatelskiego

1. Rada z pełnym poparciem odnosi się do kierunku wyznaczonego w *EU Strategy for Civil Society*, zgodnie z którym stabilne, przewidywalne i dostępne finansowanie organizacji społeczeństwa obywatelskiego stanowi jeden z podstawowych warunków funkcjonowania demokracji, ochrony praw podstawowych oraz skutecznego wdrażania polityk publicznych.
2. Rada podkreśla, że wskazane w Strategii działania w zakresie wzmocniania potencjału organizacji społeczeństwa obywatelskiego (capacity building) mają kluczowe znaczenie dla realnej skuteczności dialogu obywatelskiego,

partycypacji publicznej oraz jakości realizacji polityk publicznych i zadań publicznych.

3. Rada zwraca uwagę, że rozwój potencjału organizacyjnego, eksperckiego, analitycznego, rzeczniczego, cyfrowego i finansowego organizacji pozarządowych jest warunkiem ich równoprawnego uczestnictwa w procesach współdecydowania, w tym w dialogu z administracją publiczną, oraz zdolności do pełnienia kluczowych funkcji, w szczególności funkcji strażniczych, rzeczniczych, usługowych, partycypacyjno-reprezentacyjnych, innowacyjnych, wspólnototwórczych i solidarnościowych
4. Rada z uznaniem odnotowuje, że Komisja Europejska w Strategii wskazuje na znaczenie różnych instrumentów Unii Europejskiej wspierających rozwój potencjału organizacji społeczeństwa obywatelskiego, w tym w szczególności programów AgoraEU oraz Erasmus+, jako istotnych źródeł wsparcia działań edukacyjnych, sieciujących i rozwojowych organizacji pozarządowych.
5. Rada podkreśla jednocześnie, że programy unijne o charakterze tematycznym i horyzontalnym, takie jak AgoraEU i Erasmus+, nie mogą zastępować systemowych rozwiązań krajowych i regionalnych, a ich skuteczność jest w znacznym stopniu uzależniona od stabilnych ram funkcjonowania organizacji pozarządowych na poziomie państwa członkowskiego.
6. Rada z uznaniem odnotowuje, że Komisja Europejska w Strategii dostrzega potrzebę uwzględniania rozwoju potencjału organizacji społeczeństwa obywatelskiego w przyszłych Wieloletnich Ramach Finansowych Unii Europejskiej, w szczególności poprzez Plan Partnerstwa Krajowego i Regionalnego, jako kluczowe narzędzie realizacji zasady partnerstwa, wzmacniania demokracji oraz skutecznego wdrażania polityk Unii Europejskiej.
7. Rada podkreśla, że Plan Partnerstwa Krajowego i Regionalnego stanowi podstawowy mechanizm zapewniający trwałą i rzeczywistą współpracę administracji publicznej z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, a jego skuteczność jest bezpośrednio uzależniona od systemowego i długofalowego wzmacniania potencjału organizacji uczestniczących w jego realizacji.

8. Rada podkreśla, że rozwój potencjału organizacji pozarządowych, w szczególności w obszarach kompetencji analitycznych, eksperckich, organizacyjnych i rzeczniczych, jest warunkiem jakościowego wdrażania zasady partnerstwa oraz zapobiegania jej formalizacji i marginalizacji w procesach decyzyjnych.
9. Rada wskazuje, że środki przeznaczone na rozwój potencjału organizacji społeczeństwa obywatelskiego w ramach polityki spójności powinny mieć charakter wyodrębniony i widoczny w dokumentach programowych;
10. Rada wskazuje, że działania na rzecz rozwoju potencjału organizacji pozarządowych w ramach Planu Partnerstwa Krajowego i Regionalnego powinny mieć charakter:
 - a) długofalowy i systemowy, a nie wyłącznie projektowy;
 - b) stabilny i przewidywalny finansowo;
 - c) dostępny zarówno dla organizacji dużych i sieciowych, jak i dla organizacji małych oraz lokalnych;
 - d) projektowany, realizowany i monitorowany w partnerstwie z samymi organizacjami społecznymi.
11. Rada podkreśla szczególne znaczenie krajowych źródeł finansowania rozwoju potencjału organizacji społeczeństwa obywatelskiego, zarówno jako uzupełnienia środków Unii Europejskiej, jak i jako wyrazu odpowiedzialności państwa za trwałość, stabilność i niezależność społeczeństwa obywatelskiego.
12. Rada postuluje aktywne zaangażowanie rządu Rzeczypospolitej Polskiej w działania na poziomie Unii Europejskiej na rzecz zagwarantowania w Europejskim Funduszu Społecznym co najmniej 2% alokacji na rozwój potencjału organizacji społeczeństwa obywatelskiego, w tym na ich funkcje partnerskie, rzecznicze i strażnicze.
13. Rada wskazuje, że zapewnienie stabilnych środków na rozwój potencjału organizacji pozarządowych, zarówno w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, jak i poprzez Plan Partnerstwa Krajowego i Regionalnego oraz instrumenty krajowe, ma zasadnicze znaczenie dla stabilności krajowego

systemu współpracy państwa z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego oraz dla efektywnego wykorzystania środków Unii Europejskiej.

§ 8 Finansowanie, podatki i stabilność działania organizacji

1. Rada w pełni popiera postulat Strategii dotyczący zapewnienia stabilnego, przewidywalnego i dostępnego finansowania organizacji społeczeństwa obywatelskiego.
2. Rada zwraca uwagę na potrzebę:
 - a) rozwijania finansowania instytucjonalnego i wieloletniego;
 - b) wzmacniania mechanizmów regrantingu;
 - c) zapewnienia równego dostępu NGO do usług i produktów finansowych;
 - d) tworzenia zachęt podatkowych dla darowizn i filantropii.
3. Rada podkreśla, że system podatkowy i sprawozdawczy nie powinien pełnić funkcji represyjnej ani zniechęcającej wobec działalności obywatelskiej.

§ 9 Wnioski i rekomendacje końcowe

1. Rada rekomenduje, aby rząd Rzeczypospolitej Polskiej traktował *EU Strategy for Civil Society* jako dokument odniesienia przy kształtowaniu krajowych polityk wobec organizacji pozarządowych.
2. Rada podkreśla, że realizacja celów Strategii wymaga konsekwentnych działań, woli politycznej oraz trwałego dialogu opartego na zaufaniu i partnerstwie.
3. Ponadto Rada rekomenduje:
 - traktowanie dialogu obywatelskiego jako trwałego i instytucjonalnego elementu zarządzania publicznego na poziomie centralnym, regionalnym i lokalnym, a nie jako instrumentu incydentalnego lub uzależnionego od bieżących uwarunkowań politycznych;
 - wzmocnienie systemowych i przewidywalnych mechanizmów współpracy administracji publicznej z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego,

obejmujących wszystkie etapy cyklu polityki publicznej – od planowania, przez wdrażanie, po monitorowanie i ewaluację;

- opracowanie i wdrożenie krajowego systemu monitorowania warunków funkcjonowania organizacji społeczeństwa obywatelskiego, obejmującego zestaw wskaźników jakości przestrzeni obywatelskiej oraz mechanizmy reagowania na identyfikowane zagrożenia;
- zapewnienie skutecznej ochrony organizacji społeczeństwa obywatelskiego przed presją, nękaniami, arbitralnymi działaniami administracyjnymi oraz strategicznymi pozwami przeciwko partycypacji publicznej (SLAPP), w tym poprzez dostępne mechanizmy wsparcia prawnego i instytucjonalnego;
- podjęcie działań na rzecz zapewnienia organizacjom społeczeństwa obywatelskiego równego, niedyskryminacyjnego i stabilnego dostępu do usług i produktów finansowych oraz
- tworzenie bezpiecznych rozwiązań podatkowych mających na względzie niedochodowy charakter działalności organizacji pozarządowych i rozpatrywanie społecznej działalności non for profit w kategoriach usług użyteczności publicznej o charakterze nierynkowym
- systemowe ograniczanie nadmiernych obciążeń administracyjnych i regulacyjnych nakładanych na organizacje pozarządowe, w szczególności poprzez uproszczenie procedur rejestracyjnych i sprawozdawczych oraz stosowanie zasady proporcjonalności;
- rozwijanie uproszczonych i przyjaznych form finansowania organizacji społeczeństwa obywatelskiego, w tym finansowania instytucjonalnego, wieloletniego oraz mechanizmów regrantingu;
- zapewnienie systemowego i długofalowego rozwoju potencjału organizacji społeczeństwa obywatelskiego jako warunku ich równoprawnego uczestnictwa w dialogu obywatelskim, procesach współdecydowania oraz realizacji funkcji strażniczych, rzeczniczych, usługowych i partycypacyjnych;
- uwzględnianie rozwoju potencjału organizacji społeczeństwa obywatelskiego w przyszłych Wieloletnich Ramach Finansowych Unii Europejskiej,

w szczególności poprzez Plan Partnerstwa Krajowego i Regionalnego, jako kluczowy instrument realizacji zasady partnerstwa;

- zapewnienie wyodrębnionych, stabilnych i widocznych środków na rozwój potencjału organizacji społeczeństwa obywatelskiego w dokumentach programowych polityki spójności oraz w krajowych instrumentach finansowych;
- aktywne zaangażowanie Rządu Rzeczypospolitej Polskiej w działania na poziomie Unii Europejskiej na rzecz zagwarantowania w Europejskim Funduszu Społecznym co najmniej 2% alokacji na rozwój potencjału organizacji społeczeństwa obywatelskiego;
- systemowe uwzględnianie organizacji społeczeństwa obywatelskiego jako partnerek we wdrażaniu, monitorowaniu i ocenie polityk oraz prawa Unii Europejskiej na poziomie krajowym i regionalnym;
- zapewnienie spójności krajowych rozwiązań prawnych, finansowych i programowych dotyczących organizacji społeczeństwa obywatelskiego, tak aby działania wspierające nie były niwelowane przez nadmierne obciążenia regulacyjne lub niespójne praktyki administracyjne.
- tworzenie oraz wdrażanie krajowych, regionalnych i lokalnych strategii na rzecz społeczeństwa obywatelskiego, opracowywanych w partnerstwie z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, jako kluczowych narzędzi zapewniających spójność działań publicznych, długofalowe podejście do rozwoju sektora obywatelskiego oraz skuteczną realizację celów *EU Strategy for Civil Society* na poziomie państwa członkowskiego.

§ 10 Adresaci uchwały

Rada wnosi o przekazanie niniejszej uchwały:

- a) Prezesowi Rady Ministrów;
- b) Przewodniczącemu Komitetu do spraw Pożytku Publicznego;
- c) Ministrowi Spraw Zagranicznych.

§ 11 Wejście w życie

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Współprzewodniczący

Rady Działalności Pożytku Publicznego

Michał Braun

Maciej Kunysz